

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

17 de casibus exceptis a conditione indebiti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

438
 cetur & repetitio competit, vt si plus debito soluitur, *l. si pona. 19. §. fin. & l. cum duo. 2 §. si non sortem. 26. in princ. & §. si centum. l. si is qui. 4 §. & l. fin. §. Stichus. de cond. et. in deb. in P. & l. 2. §. de soluti. lib. 4. 6. P. ut. 3. si sub conditione debitum. ante eius euentum soluerit. Pomp. in l. sub conditione. 6. de condi. inde. P. lege quod si sub ea. 18. eo. tit. vbi distinctio obseruanda. ¶ In solutiōe quoque; in debiti, non sufficit solui indebitum ad effectum repetitionis, sed exigimus quoque; vt ignoranter indebitum pro debito solutum sit, quippe quia indebitum sciens prudenterque soluas non repetit. in l. 1. & l. qui indebitum. de cond. indeb. in P. l. indebitum. C. eod. tit. l. cuius per errorem. de reg. iur. l. cum qui. 2. §. 1. de inoffic. testam. eo quod qui sciens indebitum soluit, donare videtur, *l. Campanius. de oper. liber. & proinde. qui, cum sciret se exceptione perpetua tatum, soluit, non repetit. l. si non sortem. §. indebitum. & l. qui ex ceptione perpetua. de condi. indeb. in P. Quod ubi tatum num debeat, pro ignorante habendus est, & pari modo repetit. *l. pro dubitate. de condi. indeb. C. Verum hic ignorantia facti, non iuris, intelligenda est excusabilis. l. si per ignorantiam. C. eod. tit. de condi. indeb. l. error. C. ad l. Falcid.***

12 ¶ Finis propter quem inducta est conditio hæc, est repetitio eius quod solutum est, aut eius quod tantundem habeat, *Pompo. l. quod indebitum. 7. de condi. indeb. P. vel eius quod verum excedit debitum. l. si non sortem. §. si centum. & seq. de condi. indeb. P. Scavo. l. tutoris. 6. eo. tit. l. cum amplius. 8 §. de reg. iur. in P. In frumento indebitum soluto & bonitas est. & si consumtum sit frumentum, pretium repetitur. Sic habitatio ne data, pecuniam condicam, non quidem quanti locare potui, sed quanti tu conducturus fuisses, qui accepti. *l. in summa. 6 §. in frumento. de cond. indeb. P. Paulus quoque in cond. tione venire indebiti soluti, id quod rei soluta accedit, respondit: vt puta, partum qui ex ancilla natus sit, vel quod alluione accessit: imo & fructus, quos is cui solutum est bona fide percepit, in l. indebitum solui. 15. & l. si non sortem. §. sed si operas, versio. & inter dum. l. si urbana prædium. 5 §. §. fin. l. in summa. 6 §. §. et qui. de condi. indeb. l. videmus. 3 §. §. item si indebitum, de vers. lib. 22. P. tit. 1. & vltimæ. l. fin. §. fin. de const. pecunia. lib. 13. P. tit. 5. l. 1. C. de condi. indeb. deductis tamen impensis quas fecerit restituens in res conseruandas, vel excolendas, aut ad fructuum collectionem. *l. in summa. 6 §. et qui. de condi. indeb. in P. per rationem l. fundus, si in l. erci. fund. P.***

13 ¶ Cur autem indebiti repetitio fiat, ratio prior est: quod actus agentiam, non operantur ultra illorum intentionem, *l. non omnis numerario, de reb. credit. in P. neque præter naturam & subitaniam ipsius actus, l. vbi ita donatur, de dona. caus. mor. P. l. cū precario, de precar. P. soluentis autem intentio, & natura solutionis alia non est, quam vt liberatio sequatur debiti, l. solutionis. 17. 6. de verb. sign. l. solutionis de soluti. in P. & proinde, cū liberatio ibi dici non possit, vbi obligatio non pcessit, cū priuatio pcedatur ab habitu, *l. Julian. de diuor. in P. l. decem, de verb. obli. & cum nõ entis nullæ sint qualitates, l. eius qui in pronuncia, de reb. cred. P. recte introductū est, vt eius q̄ ita datū est, conditio danti daretur ex æquitate naturali, per quam, quod alterus apud non dāminum sine causa reperitur, repeti consuevit, l. hæc conditio, 66 de cond. ind. in P. & sic recte iubet præles ab alieno abstinere, & suum cuique domino restitui, *l. si irruptione, §. finium reg. und. P. secundum iuris commune præceptum, ius suum cuique tribuendi. §. iuris præcepta, de iust. & iur. apud Iustin. Et secundo, iure naturæ æquum non est, l. occupatari quæquam cum alterius iactura. *l. nam hoc natura, de condit. indeb. P. iure natura, de regul. iur. c. l. occupatari, eod. tit. in 6. Item tertio qui soluit, præsumtionem generali præsumitur nolle iactare suam, *l. cum de indebito. de probatio. P. & idcirco pactum tacitum subintelligi debet, si debeatur, l. a que solutum, vt indebitum repetetur.*****

14 ¶ Quod & locum habet in promissione eius indebiti solnendi, quod promittens putabat errans debitum: id est, vt promissio condicatur, & conuentus ad soluendum quod vt debitum, indebitum cum esset soluere promissit, exceptione doli tutus sit, & incerti cond. tione agere possit, vt liberetur a promissione per errorem facta, *l. si heres testamento. §. de actio emp. P. l. 2. §. alind, de donation. in P. l. 1. 2. 3. de cond. et. sine caus. Nam doli facit, qui petit quod statim restituitur est, *l. doli fa. it. §. de exceptio. doli. re. peteret autem solutum ex illa et. nea obligatione, si solueret promissor. l. si cum te, de pact. P. Item doli facit, qui petit, cum possit qualibet exceptione excludi. l. 2. §. & generaliter, de dol. mal. except. in P. Quartus tertio coeum soluta ab ignorante indebita quantitas perpei possit, multo facilius quantitas indebitæ, in-**

terpositæ scripturæ conditio competet: veluti d. li exceptione ageati interponitur, *l. 3. C. de condit. indeb.* Nam cui damus actionem, multo facilius ei damus exceptionem. *in d. l. 1. §. si autem, de superficie. b. Sunt & iura, que præter intentionem cum errore cauta condici iubent, l. si indebitum, & l. nec intentio, de transact. C. l. si non est de condit. ex lege, l. 2. C. de condit. indeb. l. si non transactio. 6. de iur. & fact. ign. C. quod & in cautione indebitæ pecunie locum habet, si quis ultra quam debuit cauerit, *l. 4. de condi. indeb. C. veluti, si quis plus, quam sit hereditaria portio creditori hereditario caueat, l. is qui plus, 31. eod. tit. de cond. indeb. P. condicet vel hac cond. tione indebiti, vel cond. tione sine causa. l. qui sine, de condit. sine P. cau. in P.**

¶ Ceterum pro obseruandum, vt is qui se indebitum vel soluit, se, vel promississe asserit, teneatur probare, *l. cum de indebito. c. 15. de probatio. in P. nisi mulier, minor, agricola, & alia simplices personæ soluerint. d. l. cum de indebito.*

De Casibus exceptis a conditione indebiti.

C A P. 17.

Can. hæc imago. 83. q. 5. c. 1. de concessio. præbend. l. l. de diuor. in P. l. de iur. iurand. C.

- 1 Non repetitur Solutum ex causa iudicati vt indebitum.
 - 2 Nec solutum ex iur. iurando delato.
 - 3 Nec ex causa transactionis.
 - 4 Nec ex causa qua crescit per inficiationem.
 - 5 Nec ex soluto ex pia causa.
- Pia causa qua.

¶ Vt autem interpretes, *glo. in l. 1. C. de condit. indeb. gl. in l. eleganter. §. fin. eo. P. casus quosdam singulari iure a conditione hac exceptos, in quibus solutum indebitum per errorem non est repetendum: quos tamen ego non pertinere ad regulam repetitionis indebiti, arbitror, & ita perperam eximi ab ea, cum exceptio debeat esse de regula. *l. nam quod. §. pen. l. de leg. Verum nihilominus est, ex illis causis solutum, occasione indebiti non repeti: proinde hos casus referam cum stricta diuersitatis ratione. Primo, ex causa iudicati solutum hoc prætextu, tanquam fuerit indebitum, non repetitur. *l. 1. de cond. indeb. l. eleganter. §. 1. & l. Iulianus, eod. tit. in P. l. si fidiusor. in 1. §. in omnib. mand. Idque quia sententia que transit in rem iudicaram, pro veritate habetur, *l. ingenuum, de iur. homi. l. res iudicata, de reg. iur. & sententia iudicis obligationem, l. quoties, 7. de noxal. act. P. l. 3. §. idem scribit, de pecun. & datur actio in factum ex re iudicata. l. actori, de reb. cred. C. Nec mirum si conditio indebiti non competat hic, si forsitan dolose, quod non debebatur persequatur fuerit actor, & acceptit: quia & alia remedia dantur reo pro repetitione, indebitæ detestio, contra sententiam, vt restitutio in integrum, si non legitime quis fuerit defensus: & ex modico restituitur ad totam causam, *l. quia absentem, C. de procurat. l. si prætor, de iudic. P. l. 1. quib. ex causis m. l. pen. quomodo. & quando index. si sententia contra absentem non conuincam sit lata, l. si et proponi, l. ea que, l. pen. C. quom. & quan. iud. l. absente, de pena, C. de casar. 3. q. 9. si supplicatio aduectus eam proponatur, autem, qua supplicatio, de preci. f. impera. offer. C. si agatur crimine stellationatus, pro recepto indebitæ, ex causa sententiæ. *l. si fidiusor. in 1. §. in omnib. mand. P.******

¶ Secundus casus, quando ex iur. iurando præstito ab aduer- sario ei delato, indebitum solutum apparet: nam habitio respectu ad iur. iurandum, solutum ex eo non dicitur omnino indebitum, sed vel ex iur. iurando debitum, quod controuerti non potest, vt in l. de reb. credit. C. l. admonendi, §. fin. de iur. iur. in P. quod ex eo quærat actio & exceptio, *l. nam posteaquam. 9. §. 1. & l. si duo par. troni. 13. §. si quis iurauerit, de iur. iurand. in P. quia multo maioris est auctoritatis quam res iudicata. *l. 2. de iur. iur. in P.**

¶ Tertius casus est in transactione, ex qua solutum, quantumvis ante videatur fuisse indebitum, tamen non repetitur, *l. 2. C. de reb. credit. l. si non transactionis causa, de iuris & fact. ign. C. quia indebitum proprie dici non potest, aut sine causa solutum: satis enim lucratur qui a lite discedit, & ideo transactio causam potius habet soluendi litem, quam debitum, vel indebitum præcedens. *l. in summa. 6. de cond. indebit. §. fratris, C. de transact.**

¶ Quartus casus in soluto indebiti ex causis que crescant per inficiationem, quod non repetitur, *l. ea que, de cond. indeb. C. §. fin. de oblig. qua ex quasi contr. et nascunt. veluti in soluto ex causa legis Aquilia, l. ea que, C. de l. Aquil. §. si de oblig. qua ex quasi contra. nasc. legat.*

legati, §. si de oblig. qua ex quasi contract. depositi ob ruinam, incendium, aut naufragium, §. in duplum, de actio. l. 2. §. merito, de depos. P. & similia. Quia in his quae crescunt per inficionem, qui soluit, licet indebite, videtur transigere, ideo, quod supra debitum soluitur, tanquam ex transactione solutum, non repetitur.

5 Quintus casus in indebito soluto ex pia causa, d. §. fin. de oblig. qua ex quasi contract. facit l. cum is, §. penult. de condit. indeb. quia quae in piam causam erogata sunt, et si iure civili non habeant obligationem, tamen natura & officio Christianae religionis obligationem habere videntur.

6 Pia causa dicitur, omnis actus qui ad salutem animae principaliter pertinet, Bald. in l. 1. 4. colum. C. commu. de lega. si fiat le-

gatum, vel donatio monasterio, vel pio loco, c. fin. de testam. si in dotandas inopes puellas collocentur solationes, vel in alendis pauperes. & sic de similibus. Pia quoque loca, ecclesiae, hospitalia, & alia loca ubi sunt miserabiles personae, in l. si quis ad declinandam, & orphanotrophos, de epis. & cler. C. l. illud. & l. sanctimus, C. de sacrosanct. eccles. C. pietas in Deum, parentes, & patriam: nam & quae quis misericordia motus in hos expendit, non repetit, utpote qui donare velle videatur, l. si quis, §. sed interdum, de religio. & sumpt. fun. cum distinctione ibi apposta. item si in propinquos, uxorem vel maritum, l. alimenta, C. de negot. gest. l. Neseimius Apollinaris, & l. is qui, 46. de negot. gest. P. l. 1. & l. si paterno affectu, co. tit. C.

DE ALIIS CONTRACTIBVS QVI RE FIVNT,

LIBER XXIII.

De Commodato. Cap. 1.

Ap. Iustitia. lib. 3. tit. 17. §. item is cui. P. lib. 13. tit. 6. C. lib. 4. lib. 23. in Decretal. lib. 3. tit. 15.

- 1 Commodatum re celebratur, unde dictum, & quid.
- 2 Quares in commodatum veniunt, aliena, soli, mobilia.
- 3 Persona idonea a commodato, quae se possunt obligare, praeones, non domini, filii familias, serui, &c.
- 4 Conuentiones, & modi adiecti sequendi circa periculum & alia.
- 5 Gratuitum esse debet commodatum.
- 6 Rei commodatae usus tantum, isque certus conceditur, quo differat a mutuo.
- 7 Commodatum non potest renouari, nisi expleto usu ad quem datum, & tempore concesso.
- 8 Differentia commodati, depositi, & precarii.
- 9 Qui vitur re commodata ultra usum certum, & tempus, inuito commodante, furtum facit.
- 10 Distinctio in periculo, vel interitui, vel damno rei cuius gratia commodata sit.
- 11 Quomodo culpa interitus, vel detrimenti rei perpendenda sit ex usu.
- 12 De tribus actionibus commodati, directa, contraria, & utili.
- 13 Directa repetitur commodata, & accessoria, & id quod interest, non obiecta compensatione, nisi ex causa contraria.
- 14 Directa datur commodatario pluribus de causis enumeratis, ultra exceptionem compensationis.
- 15 De Utili, Directa, & Contraria.

Commodatum est inter contractus qui re contrahunt annumeratur, §. item is cuius, quib. mod. re contrah. obl. commodatum, quasi cum modo datum, modus autem dandi praescriptam habet formam, quae sic in finitione subitantiā enoluitur. Commodatum, est rei alicuius, inter idoneas personas, facta ad certum usum, vel tempus gratuita concessio. Distinuitur hic in specie commodatum, non prout potest in latissima significatione mutuum continere, pro mutuo accipit Cicero commodatum, 6. in Verrem, & precarium, de quo paulo post. Propterea res quae commodantur, eius cui commodantur esse non debent, quia res domino non possunt commodari, l. qui rem, 15. de depos. P. l. neque pignus, de reg. iur. in P. alienae ergo commodantur, siue illae sint mobiles, siue soli, sublata differentia Labeonis, qui commodatum dicebat esse rei mobilis, non etiam soli, & vendam dari soli: nam & Iulianus ait, & habitationem commodari posse, l. 1. §. inter commodatum, commo. in P. id est, domum commodati gratia habitandi, verum pro implenda promissione, actio praescriptis verbis non commodati, datur, l. si gratiam, l. 18. de praes. verb. lib. 19. P. tit. 5. sic enim habitatus, id est, usus domus commodatur. Recte & seruitutes ad certum tempus concessae alicui commodabuntur, vel in eius accessionibus, id est, aptabuntur usui alicuius, permittendo alicui illis uti: vnde & merces quae pro domo alio modo solueretur, donata videtur. In adibus enim alienis, inquit Pomp. l. in adib. 9. de don. lib. 39. P. tit. 5. habitare gratis, donatio videtur: id enim idipsum capere videtur qui habitat, quod mercedem pro ha-

bitatione non soluit. Et Cicero 4. ad Verrem, ait cuidam aedes maximas ad nuptias accommodasse. Commodati & nostra, & res aliena potest, Paul. in l. commodare possumus, 15. Martia. in l. ita ut is, commo. in P. Quare & praedoni, commodati, pro re ab illo data, datur, l. non a iudice, 6. 4. de iud. lib. 5. P. tit. 1. & d. l. ita. Non potest commodata res dici, id est, non potest commodari res, quae utendo consumitur, l. 3. §. si commo. in P. nisi forte quis ad pompam vel ostentationem accipiat. Et saepe etiam ad hoc commodantur pecuniae, ut ditis gratia numerationis loco intercedant, ut numerentur, ut quis ditiore appareat: vel quae numerantur diuitis gratia qui solvendo aliunde est, in negotio in quo numeratione interuenit opus est, rationem commodari habent. Persona quoque idonea ad contrahendum commodatum, & ad obligationem eius sunt, qui per se obligari possunt generaliter: quo fit, ut impuberes commodati actione non teneantur, quoniam non consistit commodatum in pupilli persona sine tutoris auctoritate: vlt. adeo, ut etiam pubes factus dolus aut culpa admiserit, hac actione non teneatur, quia ab initio non constitit. Causa in l. 4. eo. tit. Nec in furiosum commodati actio danda, sed ad exhibendum, ut res exhibita vindicetur, l. 1. §. si commo. si locupletiores tamen facti ex commodato sunt, datur utilis actio in eos commodati, in l. 2. eo. tit. Filiofamilias maiori, & seruo commodari potest: & agitur cum patre & domino, in quantum est in peculio, cum filiofamilias directo, l. 3. eo. P. Et pido, & fur, ut dictum est, commodare possunt. Inspecimus, quod contrahitur, & modum adiectum, qui per formula & lege habetur, & sequimur quod placuerit: ut si conueniat ut dolus, casus fortuitus, & culpa pissetur ab eo qui accipit, vel contra, l. 3. §. in filiofam. commo. in P. sit gratuito, l. si ut certo, §. si nullo videndum, commo. l. 1. C. eo. tit. aliter commodatum non est, sed locatio, §. item is cui, in si quib. mod. re contrah. oblig. l. si gratiam, 18. & l. si rem tibi inspicendum, 19. §. si cum vno bonem, de praes. verb. C. Ceditur quoque res commodata ad certum usum: & ita res quae non possunt esse cum usu, sed usu consumuntur, non veniunt in mutuum, l. 2. & l. si quis condixerit, loca. in P. §. si de manda. §. 1. de loca, quia usus dicitur esse, salua rerum, ex quibus percipitur, substantia. Quare nec pecunia commodari potest, l. 3. §. si. & seq. commo. P. l. 1. de usufruct. in P. §. 1. de usufr. & habitatio, quia usus fructus nec usus, proprie in ea esse potest: & Vlpia, usum fructum & usum earum rerum quae usu consumuntur, vocat abusum, l. numquam, de usufr. 1. & 2. de usufr. earum rerum quae usu consumuntur, §. usufructus, de usufr. C. Certus usus est ille, qui destinatur ab eo qui commodat: sicut enim voluntatis & officii magis est commodare, quam necessitatis, sic etiam modum commodato adhibere, l. hoc Senatus consultum, §. 1. de usufr. ear. rer. quae usu consumuntur, quod si incertus & indeterminatus fuerit usus concessus, tutius erit uti actione praescriptis verbis, l. in commodato, §. sicut commo. P. l. si gratiam, iuncta & l. de praes. verb. P. Nec tam res, quae usus eius conceditur in commodato, quo nomine valde differat a mutuo, in quo datur, sit accipientis, §. item is cui res aliqua, qui modo re contrah. oblig. l. 2. de reb. cred. P. l. 1. §. 1. & §. is quocumque, de act. in P. cum tamen qui commodat, remaneat, sit ante dominus & possessor civiliter rei commodatae, detentione naturali in commodatarium tantum transacta, Pomp. l. rei commodata, §. Vlp. l. nemo, 9. commo. P. Certitudo usus operatur ex parte dantis, ut ante expleto usum per accipientem, res repeti non possit, cum interfit accipientis iniuria, non decipi beneficio, in l. in commodato, §. sicut commoda. P. c. 1. §. si de commo. ap. Grego. Et ideo commodans probare debet usum impletum, quem constituit,

